

FILMSKI KOTIČEK

Nov slovenski
etnološki film

Posavski muzej iz Brežic se je lani priključil maloštevilnim slovenskim ustanovam, ki v svoji redni dejavnosti uporabljajo film kot observacijski in dokumentacijski pripomoček. Kustosinja Ivanka Počkar je septembra 1981 s pomočjo Bizeljanov rekonstruirala celoten postopek lupljenja in sušenja sliv — prišel na Bizeljskem. Izdelala je strokovna izhodišča za izdelavo dokumentarnega filma, ki ga je realiziral Goriški muzej iz Nove Gorice. Posneti so bili vsi bistveni postopki te rekonstrukcije, ki je že sama na sebi edinstven podvig v slovenski muzejski etnologiji. Poziv k rekonstrukciji lupljenja in sušenja sliv je naletel na živahno zanimanje med prebivalci, tako da skoraj lahko govorimo o oživitvi, ne o rekonstrukciji. Ta bizeljska dejavnost, ki so jo na štajersko zanesli Brici, je namreč „izumrla“ šele pred dvema desetletjema in so lani še vsi akterji pristnega slivarstva sami „igrali“ svoje vloge. Film je posnet na traku super 8 mm, s skromnimi sredstvi, ki pa so vendarle omogočila, da je slovenski etnološki film Bogatejši za nov filmski zapis, ki ne bo šel v arhiv ampak bo služil vsakodnevni muzejski praksi.

V trenutku, ko to pišemo, je film še v montaži. Tako lahko govorimo šele o načrtu, čeprav so vsi sestavni deli že pred nami. Film se bo poleg dokumentarnih slikovnih posnetkov posluževal tudi napisov, govorjenega komentarja, glasbe in, kjer bo potrebno, pristnih zvočnih atmosfer prikazanega dogajanja. Izdelovanje prišel je namreč niz tehnoloških postopkov in hkrati zanimiv družabni dogodek s petjem, zafrkavanjem, itd. Za vsako od teh sestavin dogajanja se lahko uporabi drugačen filmski pristop. Za prikaz tehnologije zadostuje nemi filmski zapis, za prikaz družabne ravni dogajanja je nujen zvočno slikovni zapis. Zaradi združevanja obeh filmsko dokumentarnih načinov bo film Posavskega muzeja, izdelovanje prišel, tudi zanimiv poskus dveh različnih medijskih pristopov.

NAŠKO KRIŽNAR

ŠTUDENTSKA RUBRIKA

Študij antropologije
na sydnejski univerzi

V Sydneyju imajo študentje možnost študiranja na treh univerzah: University of New South Wales, University of Sydney in Macquarie University. Najstarejša med njimi je sydnejska univerza, ustanovljena konec prejšnjega stoletja in ima edina oddelek za antropologijo. Na Univerzi Novega Južnega Welsa je v okviru sociologije mogoče študirati le socialno antropologijo, medtem ko imajo na univerzi Macquarie kulturološki oddelek. Etnologije v našem smislu torej v Avstraliji nimajo.

Študij antropologije traja 4 leta in je razdeljen na več področij: vsa leta poslušajo študentje predavanja iz socialne antropologije in svetovne prazgodovine. Socialna antropologija se deli na: antropologijo urbane družbe, antropologijo ljudstev brez držav, antropologijo ruralnih območij Zlatega trikotnika, antropologijo avstralskih aborigenov (prvotnih prebivalcev) in na lingvistiko. Predavanja iz antropologije urbane družbe so podobna naši etnologiji sodobnega mestnega življenja. Poglobljajo se v oblike socialne organizacije sodobne družbe, iz katerih skušajo potegniti antropološke zaključke.

Predmet antropologija ljudstev brez držav, ki ga predava predstojnik oddelka prof. P. Lawrence, vključuje antropologijo Papuancev iz Nove Gvineje in ljudstev Malezije. „Primitivna“ ljudstva, pravi prof. Lawrence, „preučujemo glede na: obliko in funkcijo. Če gledamo ljudstva glede na njihov izvor, sorodstvene linije, poroke itd., ugotovimo, da so to edino resnične organizirane oblike, ki so posledica njihovega ekonomskega razvoja. Posamezne funkcije pa lahko združujejo člane iste skupine ali več skupin. S tem se oblikujejo močne plemenske in medplemenske zveze.“ Prof. Lawrence je raziskovalec socialne organiziranosti, religije in epistemologije ljudstev Papue Nove Gvineje v njihovih začetnih fazah osamosvajanja izpod kolonialistov, to je v dobi, ko se je tradicionalna kultura že močno mešala z moderno civilizacijo.

Pri antropologiji ruralnih območij Zlatega trikotnika preučuje predvsem zakonske zveze kmetov. Iz teh sklepa na povezavo med regijami, iz katerih izhajajo posamezne družine.

Preučevanje avstralskih aborigenov se deli na dve področji: 1. tradicionalni način življenja domorodcev in njihovo vključevanje v današnjo avstralsko družbo, 2. Antropološke poteze aborigenov. O tem je prof. Lawrence dejal, da so „avstralski domorodci zaradi dolge izolacije od drugih civilizacij in njihovega gospodarstva, izoblikovali svojstveno kulturo, ki pa je danes že močno v razkroju. Iz raziskovanja življenja domorodcev lahko potegnemo marsikatero zaključke o vzrokih pojavov v današnjih družbah.“ Predmet vključuje tudi študij jezika domorodcev.

Poleg socialne antropologije je drugo največje področje svetovna prazgodovina, ki se deli na: Raziskovanje klime zadnjih pet milijonov let, raziskovanje bioloških osnov človeške kulture, na arheološka raziskovanja in na raziskovanje določil kulture (kot so npr. ogenj, hrana, umetnosti).

Študentje v posameznih letnikih poslušajo še: občo antropologijo (kjer prevladujejo teorije britanskih antropologov), antropologijo ostalih neavstralskih dežel, predavanja o svetovnih političnih in ekonomskih sistemih, o svetovnih religijah, o sociologiji emigrantov in nekaj psihologije.

Študentje opravljajo izpite na koncu šolskega leta (od decembra do marca) in sicer: iz socialne antropologije in svetovne zgodovine morajo na poljubno temo napisati dva seminarja (vsak mora imeti 1500 besed), znanje iz ostalih predmetov pa profesor preverja na ustnih izpitih. Za „Degre Paper“ študentje napišejo kratko raziskavo (2000 besed) na temo, ki si jo sami izberejo.

V času študija na University of Sydney se študentje zelo malo vključujejo v terenska raziskovanja. Vsak raziskovalni projekt sloni bolj ali manj na privatnih interesih in denarju. Za delno koordinacijo med posameznimi raziskovalnimi nalogami in za predstavitev letih javnosti, skrbi antropološko društvo sydnejske univerze, katerega člani so lahko tudi študentje. Prav posebej zanje organizirajo filme s predavanji, pogovore o rezultatih najnovejših raziskav itd. Skupnih projektov študentov in profesorjev ter interdisciplinarnih študij na tem oddelku ne poznajo.

Se nekaj za tiste, ki se zanimajo za podiplomski študij antropologije v Avstraliji. Direktno izmenjave med Avstralijo in Jugoslavijo v naši stroki še ni, zato tudi avstralska vlada nima štipendij za financiranje takšnega študija.

Edina možnost zaenkrat je ta, da se naš študent z diplomom in priporočili redno vpiše na podiplomski študij antropologije na University of Sydney. V ta namen lahko dobi tudi študijsko vizo in si preko avstralske ambasade v Beogradu skuša urediti bivanje v International House v Sydneyju (to je študentski dom poleg univerze). Kljub

temu, da bi postal reden študent avstralske univerze, bi se moral še vseeno sam preživljati. Možnosti za zaposlitev in dober zaslužek v Sydneyju pa so zaenkrat še dokaj velike.

Naj na koncu povem še to, da se je prof. Lawrence zelo zanimal za naš Glasnik. Omenil je, da bi lahko Glasnik zamenjevali za „Oceanio“, ki jo sam izdaja. Za to potrebuje pismeno prošnjo urednika Glasnika.

Lep pozdrav,
BREDA ČEBULJ,
Avstralija

KRONIKA

Od 12. do 15. januarja so na Filozofski fakulteti potekali Indijski večeri, ki jih je organiziralo Orientalistično društvo. Sodelovala sta tudi Zmago Šmitek z referatom: Odnos Slovencev do indijskih religij v 19. in v prvi polovici 20. stoletja in Umetnost Indije in Pavla Štrukelj z referatom: Nomadi v Gudžeratu in Radžastanu.

19. januarja se je sestal Izvršni odbor SED.

2. februarja je bila v Trstu predstavitev mladinskega raziskovalnega tabora Barkovlje 81. Dijaki, ki so se tega tabora udeležili, so pripovedovali o poteku in izsledkih svojega dela.

3. februarja je bil večer slovenskih ljudskih pesmi v Kulturnem domu Ivana Cankarja. Izvajalci so bili Mira Omerzel — Terlep, Matija Terlep in Bogdana Herman.

9. februarja je bila na Filozofski fakulteti podelitev Prešernovih nagrad Filozofske fakultete. Prejeli so jo tudi štirje etnologi: Borut Cajnko in Lenca Bogovič za diplomsko nalogo Slovinci v Franciji, Ingrid Slavec za diplomsko nalogo Slovinci v Mannheimu (poskus etnološko—jezikoslovne predstavitve) in Nives Sulič za diplomsko nalogo Thank God, I'm Slovenian (etnološka raziskava med ameriškimi Slovinci).

Koordinacijski odbor Zveze etnoloških društev se je sestal 11. februarja v Beogradu. Iz Slovenije sta se ga udeležila predsednik Slavko Kremenšek in Mojca Ravnik.

18. februarja je bil sestanek Uredniškega odbora in izdajateljskega sveta Glasnika SED.

Naško Križnar se je udeležil festivala etnološkega in sociološkega filma Cinéma du réel, ki je bil konec februarja v nacionalnem centru za umetnost in kulturo Georges Pompidou v Parizu. Njegov film Prisotnost in odsotnost oseb in predmetov je bil uvrščen med trinajst najboljših filmov festivala.

25. marca je na Filozofski fakulteti predaval Vlado Šestan. Govoril je o šegah in verovanjih v Burmi. Ob predavanju je predvajal filme in diapozitive.

26. marca se je sestal Izvršni odbor SED.

1. aprila je na Filozofski fakulteti predaval Lojze Dolinšek. Govoril je o centralnoafriških Pigmejcih in kazal diapozitive.

6. aprila se je sestal Uredniški odbor Glasnik SED.

14. aprila je bila v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani otvoritev razstave Noša narodov in narodnosti Jugoslavije. Razstavo je pripravil Slovenski etnografski muzej v sodelovanju z Etnološkim muzejem Makedonije, Muzejem Kosova, Etnografskim muzejem iz Beograda, Vojvodinskim muzejem, Etnografskim muzejem iz Cetinja, Zemaljskim muzejem Bosne in Hercegovine in Etnografskim muzejem iz Zagreba.

14. aprila je Naško Križnar vodil ekskurzijo Oddelka za etnologijo v Beneško Slovenijo z ogledom Etnografskega muzeja v Bardu.

22. aprila se je sestal Izvršni odbor SED.

22. aprila je na Filozofski fakulteti Ivan Šprajc

predstavil svojo diplomsko nalogo: O razmerju med arheologijo in etnologijo.

10. maja je v seminarju za etnološko preučevanje slovenskega izseljenstva predaval Matjaž Klemenčič. Govoril je o prekomorskem izseljevanju Slovencev in njihovi organiziranosti na politični in verski podlagi.

11., 13. in 14. maja je na Filozofski fakulteti predavala prof. dr. Ute Mohrmann, predstojnica Oddelka za etnografijo Humboldtove univerze v Berlinu. Kot gost Oddelka za etnologijo in Slovenskega etnološkega društva je govorila o zgodovini in teoriji vzhodnonemškega narodopisja, njegovih ciljih in problemih, o etnološkem raziskovanju proletariata in o etnografskih raziskavah kulture in načina življenja v Nemški demokratični republiki. Zadnji predavanji sta bili spremljani z diapozitivi, vsa predavanja pa so temeljito predstavila razvejano etnološko preučevanje v Nemški demokratični republiki. Žal se etnologi številnim vabilom niso odzvali in tudi predavanja, ki je prikazalo muzejsko razstavo o življenju berlinskega proletariata med leti 1880 in 1914, je potekalo pred poslušalci, med katerimi ni bilo nikogar iz muzejev.

19. maja je bila v muzeju Goričane v Medvodah otvoritev razstave Ljudska umetnost Ekvadorja.

20. maja je na Filozofski fakulteti Zdenka Žigon predstavila svojo diplomsko nalogo: Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja. Občina Ajdovščina.

21. maja je na Filozofski fakulteti predavala prof. dr. Đurđica Petrović, predstojnica Oddelka za etnologijo na Filozofski fakulteti v Beogradu. V predavanju z naslovom: Preučevanje kulturne kontinuitete v materialni kulturi Jugoslavije je z zanimivim in izčrpnim navajanjem arhivskega in terenskega gradiva prikazala konstante in variante v pojavljanju izbranega elementa našega mediteranskega kulturnega področja (tkanine rakno) od antike do danes. S tem je tudi opozorila na uspešnost metode, ki je sicer v etnologiji redkost in ki vodi do globljega poznavanja kulturnih zakonitosti preko detajlnega preučevanja arhivskega gradiva, poznavanja terenskega gradiva in seznanjenosti z izsledki drugih strok, predvsem arheologije in zgodovine.

24. maja je bila v Dolenjskem muzeju v Novem mestu otvoritev razstave in predstavitev knjige Janeza Bogataja: Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke.

26. maja je na Filozofski fakulteti Maja Cerar predstavila svojo diplomsko nalogo: Etnologija v spomeniškem varstvu.

27. maja je na Filozofski fakulteti Blaž Telban predstavil svojo diplomsko nalogo: Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja. Občina Vrhnika.

27. maja sta se sestala IO SED in uredništvo Glasnika.

27. maja je bila na Filozofski fakulteti tiskovna konferenca ob predstavitvi publikacij Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete: Mojca Ravnik, Galjevica; Rajko Bratož, Evgipij — življenje svetega Severina; Jelka Pirkovič—Kocbek, Izgradnja sodobnega Maribora; Ivan Stopar, Gradovi, graščine in dvorci na slovenskem Štajerskem; Janez Bogataj, Mlinarji in žagarji v dolini zgornje Krke.

3. junija je bila na Filozofski fakulteti svobodna katedra o nedopustnih posegih v ljubljanski Tivoli in mestno jedro. Burno katedro je pripravil in vodil naš član Damjan Ovsec.

MOJCA RAVNIK